

ΣΧΟΛΗ	Κοινωνικών Επιστημών		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΚΑΠΚ206	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Χειμερινό
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Κοινωνικές Ανισότητες και Κοινωνικός Αποκλεισμός		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙ ΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
	3	5	
	ΣΥΝΟΛΟ		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Παράδοση Υποβάθρου (ΥΕΠΥ)		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι, κατόπιν συνεννόησης και στη βάση εκπόνησης εργασίας και παρουσίας της στο μάθημα (στα αγγλικά)		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://elearn.uoc.gr/course/view.php?id=2520		

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι φοιτητές /φοιτήτριες αναμένεται να:

Γνώσεις

- Να εξοικειωθούν με τον όρο κοινωνικός αποκλεισμός και να αναγνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά του, αλλά και πώς οι επίσημοι/ θεσμικοί λόγοι αντιλαμβάνονται τις αιτίες του
- Να μπορούν να εξηγήσουν πότε ο όρος κοινωνικός αποκλεισμός αντικατέστησε τον όρο φτώχεια και γιατί, και πώς μετράμε κάθε φορά τις ανισότητες
- Να αντιλαμβάνονται την έννοια της κοινωνικής τάξης, της εκμετάλλευσης και της υποτάξης
- Να αντιλαμβάνονται την έννοια του κοινωνικού φύλου και την καθοριστική του σημασία σε σχέση με τις ανισότητες
- Να αντιλαμβάνονται την έννοια της φυλής και την καθοριστική της σημασία σε σχέση με τις ανισότητες, καθώς επίσης και την έννοια του ρατσισμού και τους ιστορικούς μετασχηματισμούς του
- Να εξοικειωθούν με την έννοια του χώρου στις κοινωνικές επιστήμες και τις ανισότητες που προκύπτουν σε σχέση με αυτήν
- Να αντιληφθούν ότι οι διαδικασίες αποκλεισμού διατρέχουν το κοινωνικό σώμα και αφορούν ανισότητες που βιώνουν διάφορες κοινωνικές ομάδες (όπως μεταναστευτικοί πληθυσμοί, γυναίκες, άτομα με αναπηρία, ομάδες με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, η κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ κα.), και να μπορούν με τα παραπάνω εργαλεία να διαχειριστούν ευρύτερες κοινωνικές διαδικασίες

Δεξιότητες

- Να αντιληφθούν τις κοινωνικές ανισότητες και τον κοινωνικό αποκλεισμό ως διαδικασίες δυναμικές, σχεσιακές και εδραιωμένες στον χώρο και τον χρόνο και όχι ως «κοινωνικά ατυχήματα»
- Να αναπτύξουν κριτικό στοχασμό σε σχέση με τον λόγο περί αποκλεισμού, κυρίως όταν προέρχεται από θεσμικούς φορείς
- Να αναπτύξουν θεωρητική και εμπειρική κατανόηση των κοινωνικών ανισοτήτων γύρω τους στην Ελλάδα, αλλά και σε διαφορετικούς τόπους και άλλες εποχές
- Να μπορούν να αντιληφθούν σε ποιες περιπτώσεις η κοινωνική πολιτική καταπολεμάει τον αποκλεισμό και πότε τον κατασκευάζει
- Να μπορούν να διακρίνουν μορφές και λόγους ρατσισμού στην καθημερινότητά τους
- Να διακρίνουν το συνεχές της διαδικασίας ένταξης και αποκλεισμού όσον αφορά το κοινωνικό σύνολο

Γενικές Ικανότητες

- Αυτόνομη εργασία - Ομαδική εργασία
- Σχεδιασμός και διαχείριση ασκήσεων
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής και ανάπτυξη κριτικού στοχασμού, κυρίως σε σχέση με ό,τι φαίνεται αυτονόητο
- Επιδίωξη κοινωνικής υπευθυνότητας και ενσυναίσθησης σε θέματα φύλου και φυλής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ο «κοινωνικός αποκλεισμός» αποτελεί πια το κυρίαρχο «παράδειγμα» για την αναπαράσταση, την κατανόηση και την αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων. Για την καταπολέμησή του συστήνονται οργανισμοί, ανακοινώνονται χρηματοδοτικά εργαλεία και ερευνητικά προγράμματα, δημοσιεύονται μελέτες και άρθρα, ενώ ο λόγος ενάντια στον κοινωνικό αποκλεισμό διατρέχει την πολιτική και δημόσια σφαίρα. Την ίδια στιγμή, οι ανισότητες σε παγκόσμιο επίπεδο όχι απλά δεν φαίνεται να εξασθενούν, αντίθετα μοιάζουν να αυξάνονται ολοένα σε όλο τον πλανήτη και να απειλούν το 99% του πληθυσμού.

Τι σημαίνει κοινωνικός αποκλεισμός, ποια είναι τα βασικά του χαρακτηριστικά και πως 'μετράμε' τον αποκλεισμό; Γιατί παλιότερα μιλούσαμε για 'φτώχεια' ενώ τώρα όλοι κάνουν λόγο για αποκλεισμό; Μας βοηθάει ο όρος αυτός να αναγνωρίζουμε τις κοινωνικές ανισότητες γύρω μας, αλλά και σε διαφορετικούς τόπους και άλλες εποχές; Σε ποιο βαθμό η κοινωνική πολιτική καταπολεμάει τον αποκλεισμό και σε ποιες περιπτώσεις τον κατασκευάζει; Μπορεί να συμβάλει η μελέτη του αποκλεισμού στην καταπολέμησή του;

Το μάθημα αυτό εξετάζει μια σειρά από ζητήματα σχετικά με τον 'κοινωνικό αποκλεισμό': την στιγμή που αντικρουόμενες θεωρίες προσπαθούν να τον ορίσουν και διαφορετικά μοντέλα να τον μετρήσουν, η έννοια αυτή διαμορφώνεται καθημερινά από τις εμπειρίες ανισοτήτων που βιώνουμε όλοι και όλες μας. Σκοπός του μαθήματος, λοιπόν, κατά την διάρκεια των 13 εβδομάδων, είναι η εξέταση του κοινωνικού αποκλεισμού σε δύο επίπεδα: από τη μία στο εννοιολογικό-θεωρητικό και από την άλλη σε συλλογικό, μέσα από επιμέρους αγώνες κοινότητων στην ιστορία ενάντια σε ανισότητες.

Ενδεικτική διάρθρωση ενοτήτων:

Εισαγωγική Συνάντηση

- Αλληλογνωριμία
- Εισαγωγή στην προβληματική, τις θεματικές και τη μεθοδολογία του μαθήματος
- Προαιρετικές εργασίες

Α' Ενότητα: Από την φτώχεια στον αποκλεισμό

- Εισαγωγή στον κοινωνικό αποκλεισμό και τα χαρακτηριστικά του
- Θεσμικοί λόγοι για τον αποκλεισμό
- Κοινωνικές τάξεις, φτώχεια και εκμετάλλευση. Η μέτρηση της φτώχειας
- Θεωρία ικανοτήτων του Amartya Sen
- Κοινωνική πολιτική, κοινωνική αλληλεγγύη και ιδιότητα του πολίτη

Β' Ενότητα: Αγώνες ενάντια στην ανισότητα

- Φύλο και αποκλεισμός
- Φυλή και αποκλεισμός
- Μετανάστευση, εθνικισμός και ρατσισμός
- ΗΠΑ και υποτάξη
- Λατινική Αμερική, χώρος και αποκλεισμός
- Νότος της Ευρώπης: επισφάλεια και αποκλεισμός

Καταληκτική συνάντηση

- Σύνοψη
- Αξιολόγηση πεπραγμένων του εξαμηνιαίου μαθήματος

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	<ul style="list-style-type: none">• Χρήση βιντεοπρωτόκολλα και προβολή διαφανειών και βίντεο για την διάλεξη• Χρήση τεχνολογικών εργαλείων (βίντεο, polls, jamboard κα.) για συμμετοχικές ασκήσεις κατά την διάρκεια των διαλέξεων• Υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας moodle (elearn)	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις	36
	Κριτική Ανάλυση Οπτικοακουστικού Υλικού	20
	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	26
	Αυτοτελής προαιρετική	33

	μελέτη	
	Διαδραστική Διδασκαλία	10
	Σύνολο φόρτου	125
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Ο βαθμός μπορεί να εξαρτηθεί διαζευκτικά από,</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. το τελικό διαγώνισμα (100%), ή 2. το τελικό διαγώνισμα (70%), και από 1 εργασία (30%) <p>Η γραπτή εξέταση περιλαμβάνει:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής 2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης 3. Ανοιχτές ερωτήσεις κρίσεως <p>Προαιρετική Εργασία (30%) 1,500 λέξεις, 30% του βαθμού, υπό τον όρο ότι ο βαθμός του τελικού διαγωνίσματος θα είναι η βάση (5.0).</p> <p>Στόχος της εργασίας είναι η συνοπτική παρουσίαση και η ανάπτυξη κριτικής τοποθέτησης στη μελέτη ζητημάτων που συζητάμε κατά τη διάρκεια του εξαμήνου.</p> <p>Διευκρινίσεις για τις εργασίες, καθώς και τα κριτήρια αξιολόγησης γίνονται γνωστά στους φοιτητές και τις φοιτήτριες στην έναρξη των διαλέξεων και αναρτώνται στην ιστοσελίδα του μαθήματος.</p>	

ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Καυτατζόγλου, Ι. 2006. Κοινωνικός Αποκλεισμός, Εκτός, Εντός και Υπό. Αθήνα, Σαββάλας
- Μ. Πετμεζίδου και Χ. Παπαθεοδώρου (επιμ)., 2004. Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός. Αθήνα, Εξάντας
- Παπαδοπούλου, Δ. 2012. Κοινωνιολογία του Αποκλεισμού στην Εποχή της Παγκοσμιοποίησης, Αθήνα, Τόπος.
- Φέρωνας. Α. 2019. Κοινωνικός Αποκλεισμός και Κοινωνική Αλληλεγγύη στην Ελλάδα της Κρίσης. Αθήνα, Διόνικος.
- Marrien, F. M. 2012. Αντιμέτωποι με την φτώχεια. Η Δύση και οι φτωχοί χθες και σήμερα. Αθήνα, Παπαζήσης
- Βεντούρα, Λ. 1994. Μετανάστευση και Έθνος, Μετασχηματισμοί στις Συλλογικότητες και τις Κοινωνικές Θέσεις, Αθήνα: Μνήμων
- Βεντούρα, Λ. 2009. Εθνικό Κράτος και Σύγχρονες Μεταναστεύσεις. *Σύγχρονα Θέματα*, 107, σσ 23-36
- Βεντούρα, Λ. 2011. Μετανάστευση και Κοινωνικά Σύνορα. Διαδικασίες Αφομοίωσης, ενσωμάτωσης και αποκλεισμού, Αθήνα: Νήσος
- Arednt, Hannah 1943, Εμείς οι Πρόσφυγες, μτφρ, 2015, Αθήνα: Εκδόσεις Εικοστού Πρώτου
- Silver, H. 2007. Social exclusion. The Blackwell encyclopedia of sociology
- Tyler, I., & Slater, T. 2018. Rethinking the sociology of stigma. *The Sociological Review*, 66(4), 721-743
- Davis, M. 2012. Η εξάπλωση των φτωχωγειτονιών, στο Κομπρεσέρ, διαθέσιμο [εδώ](#)
- Παπαδοπούλου, Δ. 2002. Από Την Κοινωνική Ευπάθεια Στον Κοινωνικό Αποκλεισμό, Έρευνα ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, διαθέσιμη [εδώ](#)

- Wright, E. O. 2010. Η παραβολή των Shmoos, αφιέρωμα στο Εντός Εποχής, 24/01/2010
- Πανταζής, Β. 2015. Αντιρατσιστική Εκπαίδευση, Εκδόσεις Κάλλιπος
- Castles, S. 1995. How nation-states respond to immigration and ethnic diversity, Journal of Ethnic and Migration Studies, 21:3, 293-308
- Bauman, Z. 2016, Ο μεταναστευτικός ηθικός πανικός και οι (κατα)χρήσεις του, Ενθέματα της Αυγής, διαθέσιμο [εδώ](#)
- Κουραχάνης, Ν. 2017. Η Κοινωνική Ιδιότητα του Πολίτη στη Σκέψη του Τ.Η. Marshall και οι Μετέπειτα Περιπλανήσεις της, Πέλοπας, 1.
- Δημουλάς, Κ. 2013. Βασικές αντιλήψεις για την κοινωνική πολιτική και το κράτος πρόνοιας, Έρευνα ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, 26-50, διαθέσιμη [εδώ](#)
- Ρεθυμιωτάκη, Ε., Μαρπούλου, Μ., Τσακιστράκη, Χ. 2016. Φεμινισμός και Δίκαιο. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις
- Βανδώρος, Σ. 2015. Εισαγωγή στις πολιτικές ιδεολογίες: Φεμινισμός (κεφ. 7). Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις
- Butler, J. 2019, The Backlash against 'gender ideology' must stop, New Statesman, διαθέσιμο [εδώ](#)
- Jackson, C. 1999. Social exclusion and gender: Does one size fit all?. The European Journal of Development Research, 11(1), 125-146